

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

307

Polityka ekonomiczna

Redaktorzy naukowi

Jerzy Sokołowski

Grażyna Węgrzyn

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2013

Redaktor Wydawnictwa: Dorota Pitulec

Redaktor techniczny: Barbara Łopusiewicz

Korektor: Barbara Cibis

Łamanie: Beata Mazur

Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna w Internecie na stronach:

www.ibuk.pl, www.ebscohost.com,

The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,

a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon

http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się

na stronie internetowej Wydawnictwa

www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie

wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

Wrocław 2013

ISSN 1899-3192

ISBN 978-83-7695-390-8

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk: Drukarnia TOTEM

Spis treści

Wstęp	13
Franciszek Adamczuk , Produkty tradycyjne i regionalne i ich wykorzystanie w promocji regionu.....	15
Ewa Badzińska , Perspektywy i bariery rozwoju firm <i>spin-off</i> w Polsce.....	25
Agnieszka Baer-Nawrocka, Arkadiusz Sadowski , Polityczne i strukturalne czynniki wpływające na przemiany w rozmieszczeniu produkcji trzody chlewnej w krajach Unii Europejskiej.....	35
Agnieszka Barczak , Wykorzystanie metody programowania liniowego do oceny procesu produkcyjnego grup gospodarstw wybranych typów rolniczych.....	45
Wioletta Bieńkowska-Golasa , Odległość gmin wiejskich województwa mazowieckiego od głównych ośrodków gospodarczych a ich poziom przedsiębiorczości	56
Alicja Bonarska-Treit , Turystyka szansą rozwoju lokalnego.....	65
Agnieszka Borowska , Wykorzystanie środków w ramach krajowych programów wsparcia pszczelarstwa w Polsce.....	77
Anna Czech , Bezpieczeństwo energetyczne Polski a odnawialne źródła energii	92
Małgorzata Dolata , Pozycja konkurencyjna obszarów wiejskich Polski Wschodniej z punktu widzenia ich wyposażenia w infrastrukturę gospodarczą.....	100
Monika Fabińska , Wybrane czynniki kapitału regionalnego determinujące rozwój firm z sektora włókienniczo-odzieżowego z województwa łódzkiego	109
Mateusz Folwarski , Wynagrodzenia dyrektorów wykonawczych rady dyrektorów największych amerykańskich banków przed i po kryzysie finansowym	121
Małgorzata Fronczek , Charakter wymiany handlowej Polski z zagranicą po 1990 roku	132
Hanna Godlewska-Majkowska, Agnieszka Komor , Uwarunkowania konkurencyjności przedsiębiorstw sektora motoryzacyjnego w Polsce i w Europie	142
Marcin Gospodarowicz , Sektor mikroprzedsiębiorstw w Polsce i jego wsparcie ze środków UE w latach 2007-2011	152
Marianna Greta, Ewa Tomczak-Woźniak , Polski sektor rolny a cyfryzacja – przykład i bariery realizacji projektu wdrażającego technologie informatyczne.....	165

Sylwia Guzdek , Znaczenie instytucji otoczenia biznesu dla małych i średnich przedsiębiorstw w latach 2007-2012	176
Barbara Hadryjańska , Umacnianie przewagi konkurencyjnej przedsiębiorstw na przykładzie sektora rolno-spożywczego	190
Sławomira Hajduk , Instrumenty ekonomiczne zarządzania przestrzenią na poziomie lokalnym	201
Mariusz Hamulczuk , Asymetria w transmisji cen w łańcuchu żywnościowym. Przykład cen drobiu w Polsce.....	212
Tomasz Holecki, Joanna Woźniak-Holecka, Agata Bocionek , Finansowanie świadczeń opieki zdrowotnej osobom nieubezpieczonym na podstawie decyzji organu wykonawczego samorządu terytorialnego	224
Grażyna Karmowska , Zróżnicowanie rozwoju powiatów województwa zachodniopomorskiego.....	233
Wojciech Kisiała, Bartosz Stępiński , Analiza zróżnicowania przestrzennego absorpcji funduszy Unii Europejskiej przez samorządy terytorialne w Polsce.....	247
Joanna Kizielewicz , Polityka gospodarcza rządu i Unii Europejskiej wobec regionów nadmorskich i jej wpływ na rozwój turystyki morskiej w Polsce	257
Ewa Kołoszycz , Dochody typowych gospodarstw mlecznych w UE w 2011 roku	270
Sylwester Kozak , Efektywność zakładów ubezpieczeń na życie w Polsce w latach 2002-2011. Czy wielkość i własność zagraniczna zakładów mają znaczenie?.....	280
Mariusz Kudelko , Ocena zasadności budowy elektrowni systemowych wykorzystujących nowe złoża węgla brunatnego	292
Anetta Kuna-Marszałek , Strategie ekologiczne przedsiębiorstw na rynkach międzynarodowych.....	305
Piotr Laskowski , Specjalne strefy ekonomiczne jako czynnik rozwoju regionalnego na przykładzie Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej „INVEST- PARK”	317
Wojciech Leoński , Zewnętrzne bariery rozwoju przedsiębiorczości w Polsce..	330
Edyta Łyżwa, Olga Braziewicz-Kumor , Współpraca przedsiębiorstw przemysłowych z innymi uczestnikami rynku w zakresie działalności innowacyjnej.....	341
Agnieszka Malkowska , Strategia rozwoju Euroregionu Pomerania a budowa konkurencyjnego regionu przygranicznego.....	353
Arkadiusz Malkowski , Wschodnia granica Polski. Od peryferii i izolacji do współdziałania	363
Grażyna Mańczak , Ocena polityki proeksportowej w Polsce	373
Antoni Mickiewicz, Bartosz Mickiewicz , Analiza nakładów pracy w gospodarstwach rolnych w 2010 roku w porównaniu do 2002 roku	384

Dominika Mierzwa , Zastosowanie modelu multiplikacyjnej analizy dyskryminacji w ocenie spółdzielczych przedsiębiorstw mleczarskich.....	396
Andrzej Miszczuk , Nowe podejście do regionalnego planowania strategicznego (na przykładzie województwa podkarpackiego).....	408
Zbigniew Mongiało, Michał Świtlyk , Analiza współczynników efektywności uczelni publicznych.....	420
Anna Oleńczuk-Paszel, Monika Śpiewak-Szyjka , Gospodarowanie wojewódzkim zasobem nieruchomości a dochody województwa	431
Piotr Podsiadło , Zagadnienie pomocy publicznej dla przedsiębiorstw w sektorze rybołówstwa.....	442
Halina Powęska , Cel przekraczania granicy uczestników handlu przygranicznego a struktura towarowa transgranicznych zakupów na pograniczu polsko-ukraińskim	454
Zdzisław W. Puślecki , Nowe zjawiska we Wspólnej Polityce Rolnej Unii Europejskiej w warunkach perspektywy budżetowej na lata 2014-2020 ...	465
Bogusława Puzio-Waślawik , Samozatrudnienie w okresie spowolnienia gospodarczego w Polsce	477
Małgorzata Raczkowska , Spółdzielczość socjalna w Polsce	489
Joanna Rogalska , Świętokrzyskie jednostki samorządu terytorialnego jako beneficjenci polityki regionalnej.....	502
Iga Rudawska , Sieć jako pośrednia forma koordynacji gospodarczej na przykładzie zintegrowanej opieki zdrowotnej	513
Robert Rusielik , Determinanty efektywności technicznej produkcji żywca wołowego w Europie i na świecie w roku 2011	522
Karolina Sienkiewicz , Karta Praw Studenta a sytuacja absolwentów szkół wyższych na rynku pracy.....	534
Agnieszka Skoczyła-Tworek , Audyt jako narzędzie optymalizacji zarządzania przedsiębiorstwem w dobie kryzysu ekonomicznego	546
Katarzyna Skorupińska , Niezwiązkowe formy reprezentacji pracowników w polskim systemie stosunków przemysłowych	557
Agnieszka Słomka-Gołębiowska , Determinanty niezależności komitetu wynagrodzeń w bankach w Polsce	569
Jerzy Sokołowski , Optymalizacja wyboru oferty turystycznej przez klienta przy wykorzystaniu portalu internetowego holidaycheck	581
Małgorzata Sosińska-Wit, Karolina Gałązka , Ocena stopnia wykorzystania pomocy publicznej przez przedsiębiorstwa województwa lubelskiego na podstawie wyników badań ankietowych	590
Marcin Stępień , Elementy zasad podatkowych w aspekcie polskiego systemu podatkowego.....	602
Maciej Szczepankiewicz , Potencjał innowacyjny polskich parlamentarzystów.....	612

Magdalena Ślebocka, Aneta Tylman , Rola funduszy unijnych w finansowaniu zrównoważonego rozwoju na przykładzie gmin województwa łódzkiego	623
Arkadiusz Świadek, Katarzyna Szopik-Depczyńska , Aktywność innowacyjna a wielkość przedsiębiorstw w systemie przemysłowym małopolski	633
Dariusz Urban , Gospodarka polska jako miejsce inwestycji z perspektywy wybranych państwowych funduszy majątkowych – przyczynek do badań empirycznych.....	644
Piotr Urbanek , Polityka wynagradzania kadry kierowniczej w polskich bankach publicznych na przykładzie spółek indeksu WIG20	654
Adam Wasilewski , Użytki rolne a rozwój pozarolniczej działalności gospodarczej w Polsce	667
Anetta Waśniewska , Aktywność społeczna i ekonomiczna stowarzyszeń i fundacji – wybrane zagadnienia na podstawie przeprowadzonych badań	678
Marek Wigier , Sytuacja ekonomiczna przetwórstwa spożywczego w Polsce w okresie członkostwa w UE – stan i perspektywy.....	688
Edward Wiśniewski , Efekty skali w funkcjonowaniu jednostek samorządu terytorialnego na przykładzie gmin województwa zachodniopomorskiego	700
Urszula Zagóra-Jonszta , Ruch spółdzielczy i działalność Franciszka Stefczyka	710
Katarzyna Żak , Diagnoza poziomu innowacyjności polskiej gospodarki.....	721

Summaries

Franciszek Adamczuk , Usage of traditional and regional products in the region's promotion.....	24
Ewa Badzińska , Prospects and barriers to the development of <i>spin-off</i> companies in Poland	34
Agnieszka Baer-Nawrocka, Arkadiusz Sadowski , Political and structural factors affecting the changes in the distribution of pig production in the European Union countries	44
Agnieszka Barczak , The use of the linear programming method to assess the production process of groups of farms of some chosen agricultural types.	55
Wioletta Bieńkowska-Gołas , Distance of rural communities in Mazovian Voivodeship from the main economic centres and their level of entrepreneurship	64
Alicja Bonarska-Treit , Tourism as a chance for local development.....	76
Agnieszka Borowska , The use of funds under National Programmes for the Support of Apiculture in Poland	91
Anna Czech , Polish energy security and renewable energy sources	99

Malgorzata Dolata , Competitive position of East Poland rural areas from the point of view of economic infrastructure equipment.....	108
Monika Fabiańska , Selected factors of the regional capital determining investment decisions of the companies from the textile and clothing sector from Łódź Voivodeship.....	120
Mateusz Folwarski , Remuneration of executive directors of board of directors of the biggest American banks before and after the financial crisis	131
Malgorzata Fronczek , Character of the Polish foreign trade after 1990	141
Hanna Godlewska-Majkowska, Agnieszka Komor , Conditioning of automotive sector enterprises competitiveness in Poland and in Europe.....	151
Marcin Gospodarowicz , Microenterprises in Poland and their support from EU funds in the years 2007-2011.....	164
Marianna Greta, Ewa Tomczak-Woźniak , Polish agriculture sector vs. digitization – example and barriers of the computer technologies implementing project realization	175
Sylwia Guzdek , The importance of business environment for small and medium-sized enterprises in 2007-2012.....	189
Barbara Hadryjańska , Strengthening the competitive advantage of companies on the example of the agri-food sector.....	200
Sławomira Hajduk , Economic instruments of space management on the local level.....	211
Mariusz Hamulczuk , Asymmetric price transmission along the food chain. Example of poultry prices in Poland	223
Tomasz Holecki, Joanna Woźniak-Holecka, Agata Bocionek , Financing health care services for uninsured individuals under a decision of the executive body of the local government.....	232
Grażyna Karmowska , Differences in the development of poviats of West Pomeranian Voivodeship	246
Wojciech Kisiał, Bartosz Stępiński , Spatial differences in the absorption of EU funds by the regional and local governments in Poland.....	256
Joanna Kizielewicz , Economic policy of the government and the European Union towards coastal regions and its influence upon the development of maritime tourism in Poland	269
Ewa Kołoszycz , Income of typical dairy farms in the European Union in 2011.....	279
Sylwester Kozak , Efficiency of life insurance companies in Poland in the years 2002-2011. Do size and foreign ownership matter?.....	291
Mariusz Kudelko , Assessment of building of power plants using new lignite deposits – a systems approach.....	304
Anetta Kuna-Marszałek , Environmental strategies of enterprises on the international markets	316

Piotr Laskowski , Special economic zones as a factor of regional development based on Wałbrzych Special Economic Zone “INVEST-PARK”.	329
Wojciech Leoński , External barriers to the development of entrepreneurship in Poland	340
Edyta Łyżwa, Olga Braziewicz-Kumor , Cooperation of industrial enterprises with other market participants in terms of innovative activity.....	352
Agnieszka Malkowska , Strategy for the development of Pomerania Euro-region and building of competitive border region	362
Arkadiusz Malkowski , The eastern border of Poland from outskirts and isolation to co-operation	372
Grażyna Mańczak , Pro-export policy assessment in Poland.....	383
Antoni Mickiewicz, Bartosz Mickiewicz , Analysis of labour output in agricultural farms in 2010 in comparison to 2002.....	395
Dominika Mierzwa , Application of multiplication analysis of discrimination to the evaluation of cooperative dairy companies	407
Andrzej Miszczuk , New approach the regional strategic planning (as an example of Podkarpackie Voivodeship)	419
Zbigniew Mongiało, Michał Świtłyk , Analysis of efficiency coefficients of public universities	430
Anna Oleńczuk-Paszal, Monika Śpiewak-Szyjka , Voivodeship real estate management vs. voivodeship revenue	441
Piotr Podsiadło , State aid for fishing industry companies.....	453
Halina Powęska , The purpose of crossing the border by cross-border traders and the commodity structure of cross-border purchasing in the Polish-Ukrainian border region.....	464
Zdzisław W. Puślecki , New phenomena in the Common Agricultural Policy of the European Union in the conditions of a budgetary perspective for the years 2014-2020.....	476
Bogusława Puzio-Waślawik , Self-employment during the economic slowdown in Poland	488
Małgorzata Raczkowska , Social cooperative movement in Poland.....	501
Joanna Rogalska , Świętokrzyskie local government units as beneficiaries of regional policy	512
Iga Rudawska , Network as an intermediate form of economic coordination on the example of integrated healthcare	521
Robert Rusielik , Determinants of technical efficiency of beef production in Europe and in the world in 2011.....	533
Karolina Sienkiewicz , Consequences of signing Student’s Law Card for university graduates	545
Agnieszka Skoczyła-Tworek , Audit as a tool for optimization of company management in the current economic crisis.....	556

Katarzyna Skorupińska , Non-trade union forms of employee representation in the Polish system of industrial relations	568
Agnieszka Słomka-Gołębiowska , Determinants of compensation committee independence in banks in Poland.....	580
Jerzy Sokółowski , Optimization of tourist offer selection by using Internet portal HolidayCheck.....	589
Małgorzata Sosińska-Wit, Karolina Gałazka , Assessment of the use of public assistance by companies in Lublin Voivodeship based on survey results	601
Marcin Stępień , Elements of tax rules in the context of the Polish tax system	611
Maciej Szczepankiewicz , Polish parliamentarians' innovation potential.....	622
Magdalena Ślebocka, Aneta Tylman , The role of EU funds in the financing of sustainable development on the example of Łódź Voivodeship municipalities	632
Arkadiusz Świadek, Katarzyna Szopik-Depczyńska , The impact of enterprises' size on regional innovation systems – Małopolskie case	643
Dariusz Urban , Polish economy as a place of investment from the perspective of selected sovereign wealth funds – a contribution to the empirical analyses.....	653
Piotr Urbanek , Executive remuneration policy in the Polish public banks on the example of WIG20 companies.....	666
Adam Wasilewski , Arable land and the development of non-agricultural economic activity in Poland.....	677
Anetta Waśniewska , Social and economic activity of associations and foundations – selected problems based on research.....	687
Marek Wigier , Food processing in Poland in the times of EU membership – condition and perspective	699
Edward Wiśniewski , Economies of scale in the operation of local government units on the example of communities of Western Pomerania.....	709
Urszula Zagóra-Jonszta , Cooperative movement and activities of Franciszek Stefczyk	720
Katarzyna Żak , Diagnosis of the innovation level of Polish economy	732

Wioletta Bienkowska-Gołasa

Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie

ODLEGŁOŚĆ GMIN WIEJSKICH WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO OD GŁÓWNYCH OŚRODKÓW GOSPODARCZYCH A ICH POZIOM PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

Streszczenie: W pierwszej części artykułu przybliżono pojęcie i istotę przedsiębiorczości w ujęciu teoretycznym. Natomiast w drugiej przedstawiono wyniki badań empirycznych dotyczących wpływu odległości poszczególnych gmin od głównych ośrodków gospodarczych na poziom przedsiębiorczości w tych gminach. Badania empiryczne przeprowadzono we wszystkich gminach wiejskich województwa mazowieckiego (229), a za główne ośrodki gospodarcze przyjęto takie miasta, jak: Warszawa, Radom, Siedlce, Płock i Ostrołęka. Stwierdzono, iż gminy położone w bliższej odległości od stolicy charakteryzowały się wyższym poziomem przedsiębiorczości niż jednostki znajdujące się dalej od Warszawy.

Słowa kluczowe: przedsiębiorczość, gmina, ośrodek gospodarczy, Mazowieckie.

1. Wstęp

W ostatnich kilkunastu latach można zauważyć przewartościowanie zasobów, jakimi dysponuje człowiek – wzrasta znaczenie wiedzy, kreatywności, innowacji i przedsiębiorczości. Stają się one współcześnie znaczącym czynnikiem rozwoju zarówno przedsiębiorstw, środowisk lokalnych, poszczególnych regionów, jak i całej gospodarki kraju. Ważnym zadaniem staje się więc kształtowanie postaw proprzedsiębiorczych, których konsekwencją będą określone działania w różnych sferach życia człowieka, zwłaszcza w działalności gospodarczej. Przedsiębiorczość jest szczególnie istotna na obszarach wiejskich zarówno w działalności rolniczej, jak i pozarolniczej, co jest zgodne z polityką wielofunkcyjnego rozwoju wsi¹.

Problematyką rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich zajmuje się wiele środowisk naukowych, władze na szczeblach lokalnych i krajowych. Przedsię-

¹ I. Sikorska-Wolak, K. Krzyżanowska, *Przedsiębiorczość w ujęciu teoretycznym i w praktycznym*, [w:] *Przedsiębiorczość na obszarach wiejskich. Stan i perspektywy rozwoju*, red. K. Krzyżanowska. Wydawnictwo SGGW, Warszawa 2010, s. 39.

biorczość stwarza szanse na większe zróżnicowanie źródeł dochodów ludności wiejskiej często poprzez łączenie pracy w gospodarstwie rolnym i poza nim².

Współcześnie zagadnienie przedsiębiorczości jest traktowane bardzo szeroko, obejmuje aspekty ekonomiczne, technologiczne, psychologiczne i wiele innych, niosąc nowe zachowania, postawy czy wartości. Odnosi się to zarówno do działalności gospodarczej, jak też do innych form aktywności ludzkiej, gdzie wymagana jest kreatywność, inicjatywa, po prostu przedsiębiorczość. Staje się ona „sposobem na życie” wszystkich uczestników gospodarki rynkowej, zarówno gospodarstw domowych, jak i jednostek gospodarczych. To właśnie rynek wymusza taką sytuację, stając się naturalnym kreatorem zachowań przedsiębiorczych w gospodarce rynkowej.

Gminę z punktu widzenia lokalnej przedsiębiorczości należałoby potraktować jako obszar zależności ekonomicznej, politycznej, instytucjonalnej i prawnej, a stopień jej rozwoju rozpatrywać jako barierę lub czynnik wpływający na efektywność funkcjonowania podmiotów gospodarczych. Można by odnieść się w tym miejscu do twórców klasycznych teorii lokalizacji³, w których zakłada się, że o rozwoju danej jednostki terytorialnej decydują przedsiębiorcy, którzy wybierają dany obszar na miejsce prowadzonej działalności. To właśnie samorządy terytorialne kształtują dynamikę przedsiębiorczości lokalnej, gdyż stanowią otoczenie dla przedsiębiorców. Posiadają kompetencje, które wpływają na warunki działania podmiotów gospodarczych, a tym samym mogą tworzyć korzystny klimat dla przedsiębiorczości⁴.

Celem artykułu było określenie wpływu odległości poszczególnych gmin od głównych ośrodków gospodarczych na poziom przedsiębiorczości w tych gminach.

2. Istota i pojęcie przedsiębiorczości w ujęciu teoretycznym

W literaturze przedmiotu można spotkać wiele interpretacji pojęcia przedsiębiorczość, gdyż problematyką tego zagadnienia zajmują się m.in. ekonomiści, psychologowie, socjologowie, jak również przedstawiciele dyscyplin związanych z zarządzaniem.

W ujęciu encyklopedycznym przedsiębiorca to: „człowiek, który prowadzi jakieś przedsiębiorstwo na własny rachunek, właściciel przedsiębiorstwa, fabrykant, przemysłowiec. Przedsiębiorczość jest definiowana jako: zdolność do tego, żeby być przedsiębiorczym; posiadanie ducha inicjatywy; obrotność, zaradność. Natomiast przedsiębiorstwo to: samodzielna jednostka gospodarcza, wyodrębniona pod wzglę-

² A.J. Parzonko, *Współczesne znaczenie przedsiębiorczości zespołowej w rolnictwie*, [w:] *Spoleczno-ekonomiczne determinanty rozwoju obszarów wiejskich*, red. K. Krzyżanowska. Wydawnictwo SGGW, Warszawa 2012, s. 35.

³ D. Stawasz, *Współczesne uwarunkowania rozwoju polskich regionów*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2000, s. 27.

⁴ E. Wojciechowski, *Zarządzanie w samorządzie terytorialnym*, Difin, Warszawa 2003, s. 56.

dem ekonomicznym, organizacyjnym i prawnym⁵”. Według J. Schumpetera przedsiębiorczość to nowa kombinacja środków produkcji, która umożliwia wprowadzenie nowego wyrobu lub technologii, otwarcie nowego rynku zbytu, pozyskanie nowych źródeł zasobów lub wprowadzenie nowej organizacji produkcji⁶. Natomiast P.F. Drucker, światowy ekspert w zakresie wiedzy o przedsiębiorczości, uważał, iż jest to: współzależność działań przedsiębiorczych i innowacyjnych, dzięki którym jest możliwe osiągnięcie założonego celu – sukcesu w określonym segmencie rynku lub prowadzonej działalności gospodarczej⁷. Przedsiębiorca swoją wiedzę i doświadczenie czerpie zarówno z sukcesów, jak i niepowodzeń rynkowych, co może owocować podejmowaniem inicjatyw gospodarczych⁸. Według J. Senczyszyna przedsiębiorczość to: „zdolność do tworzenia nowej działalności lub jej zmiany z wykorzystaniem innowacji. A więc istotą przedsiębiorczości jest szukanie nowych dziedzin działalności na bazie autentycznych innowacji lub ich twórczego naśladownictwa. Ukoronowaniem takiej przedsiębiorczości jest stworzenie nowego rynku i klienta⁹”.

Przedsiębiorczość można również rozumieć jako swoistego rodzaju postawę jednostki „charakteryzującej się innowacyjnym i twórczym podejściem do rozwiązywania różnych problemów, odważnej, potrafiącej wykorzystać swoją wiedzę i umiejętności dla osiągnięcia sukcesu. Przedsiębiorczość to umiejętność radzenia sobie w każdych warunkach wewnętrznych i zewnętrznych¹⁰”.

Z. Narski, wyjaśniając pojęcie i istotę przedsiębiorczości, wskazuje na zakres jej cech (rodzajów działalności). Według tego autora działania przedsiębiorcze sprowadzają się do:

- kojarzenia czynników gospodarowania (pracowników, środków pracy, przedmiotów pracy, energii) w niesprzeczne układy funkcjonalne,
- postępowania innowacyjnego, które polega na doskonaleniu techniki, technologii, działalności ekonomicznej, co prowadzi do otwierania nowych szans gospodarowania,
- dywersyfikacji asortymentów produkcji bądź rodzajów usług, ich wielkości cen, a zwłaszcza nowych i ulepszonych produktów,

⁵ *Słownik języka polskiego*, t. III, PWN, Warszawa 1988, s. 968.

⁶ T. Piecuch, *Przedsiębiorczość: podstawy teoretyczne*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2010, s. 22-24.

⁷ P.F. Drucker, *Innowacje i przedsiębiorczość – praktyka i zasady*, PWE, Warszawa 1992, s. 271.

⁸ W. Bieńkowska, *Formy wsparcia przedsiębiorczości przez jednostki samorządu terytorialnego na przykładzie gmin wiejskich województwa mazowieckiego*, Wydawnictwo SGGW, Warszawa 2012, s. 65.

⁹ J. Senczyszyn, *Rola przedsiębiorczości w kreowaniu małych i średnich firm*, [w:] *Doradztwo i komunikowanie w działalności przedsiębiorczej*, red. Z.J., Przychodzeń, I. Sikorska-Wolak, Wydawnictwo SGGW, Warszawa 2002. s. 171.

¹⁰ R. Sobiecki, *Przedsiębiorca – przedsiębiorstwo – przedsiębiorczość*, [w:] *Przedsiębiorczość. Jak założyć i prowadzić własną firmę?*, red. H. Godlewska-Majkowska, Wydawnictwo SGH, Warszawa 2009, s. 26.

- przeciwstawiania się konkurencji innych podmiotów gospodarujących bądź zawierania z nimi aliansów celem rozwoju własnego podmiotu¹¹.

Zdaniem J.D. Antoszkiewicza przedsiębiorczość to: „działalność prowadząca do rozwoju i tworzenia nowych wartości. U jej podstaw leżą główne wyznaczniki każdej działalności człowieka, które prostą drogą prowadzą do sukcesu. Lecz gdy człowiek kieruje się wartościami negatywnymi, przedsiębiorczość może prowadzić do destrukcji. Do zasadniczych czynników należą: chcieć, móc i wiedzieć¹²”.

Można więc uznać, iż przedsiębiorczość jest stymulatorem rozwoju gospodarczego zarówno w wymiarze lokalnym, regionalnym, jak i krajowym. W związku z tym problematyka ta powinna być szczególnie istotna w regionach słabiej rozwiniętych. Celem artykułu było przedstawienie wpływu odległości poszczególnych gmin wiejskich województwa mazowieckiego od głównych ośrodków gospodarczych na poziom przedsiębiorczości.

3. Materiał i metodyka badań

Badania empiryczne polegały na obliczeniu wartości wskaźnika przedsiębiorczości dla wszystkich gmin wiejskich w województwie mazowieckim za lata 2005-2009. W tym celu posłużono się danymi pochodzącymi z Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

Wskaźnik przedsiębiorczości (W_p) został wyrażony za pomocą liczby podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym. Obliczeń dokonano zgodnie ze wzorem:

$$W_p = \frac{P}{L} \times 1000,$$

gdzie: W_p – wskaźnik przedsiębiorczości,

P – liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON,

L – liczba ludności w wieku produkcyjnym.

W wyniku otrzymanych obliczeń dokonano klasyfikacji gmin pod względem wartości wskaźnika przedsiębiorczości i uporządkowano je od najlepszych do najgorszych. Gminy określone jako najlepsze charakteryzowały się wysokimi wartościami wskaźnika przedsiębiorczości, natomiast gminy zakwalifikowane jako najgorsze uzyskały niskie wartości tego wskaźnika. Obliczone wartości W_p tworzyły punkt wyjścia do uporządkowania liniowego badanych obiektów (gmin wiejskich) oraz wyodrębnienia ich grup typologicznych. Kryterium zakwalifikowania gmin do określonej klasy pod względem poziomu przedsiębiorczości była wartość średniej

¹¹ Z. Narski, *Ekonomia. Nauka o gospodarowaniu*, Wydawnictwo Suspens, Toruń 2000, s. 26.

¹² J.D. Antoszkiewicz, *Przedsiębiorczość w nowej roli*, [w:] *Przedsiębiorczość i rozwój małych i średnich przedsiębiorstw w XXI wieku*, red. B. Piasecki, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2002, s. 48.

arytmetycznej \overline{Wp} i odchylenia standardowego s_z tego wskaźnika. Zbiór obiektów podzielono na cztery klasy, co przedstawiono w tab. 1¹³.

Tabela 1. Klasy podziału gmin pod względem poziomu przedsiębiorczości

Klasa	Kryterium	Opis klasy
I	$Wp \geq \overline{Wp} + S_z$	bardzo wysoki poziom przedsiębiorczości
II	$\overline{Wp} + S_z > Wp \geq \overline{Wp}$	wysoki poziom przedsiębiorczości
III	$\overline{Wp} > Wp \geq \overline{Wp} - S_z$	średni poziom przedsiębiorczości
IV	$Wp < \overline{Wp} - S_z$	niski poziom przedsiębiorczości

Źródło: opracowanie własne na podstawie E. Nowak, *Metody taksonomiczne w klasyfikacji obiektów społeczno-gospodarczych*, PWE, Warszawa 1990, s. 93.

Gdzie:

$$\overline{Wp} = n^{-1} \sum_{i=1}^n Wp$$

$$s_z = \left[n^{-1} \sum_{i=1}^n (Wp - \overline{Wp})^2 \right]^{0,5}$$

Następnie w celu ustalenia korelacji pomiędzy wartością wskaźnika przedsiębiorczości a odległością od głównych ośrodków gospodarczych przeprowadzono analizę korelacyjną. Odległości badanych gmin od głównych ośrodków gospodarczych zostały wyrażone jako najkrótsze odległości drogowe, które wyznaczono przy użyciu mapy drogowej. W badaniach przyjęto, że głównymi ośrodkami gospodarczymi są miasta na prawach powiatu w województwie mazowieckim: Warszawa, Radom, Siedlce, Płock i Ostrołęka. W tym celu wykorzystano współczynnik korelacji liniowej Pearsona, który przyjmuje wartości od -1 do 1 . Im większa wartość bezwzględna tym występuje większa zależność między zmiennymi. Współczynnik ten wyrażony jest za pomocą następującego wzoru:

$$r = \frac{\sum(x - \bar{x})(y - \bar{y})}{\sqrt{\sum(x - \bar{x})^2 \sum(y - \bar{y})^2}}$$

4. Wyniki badań

Badania przeprowadzono w dwóch wariantach. W pierwszym z nich zbadano zależność poziomu przedsiębiorczości dla poszczególnych gmin wiejskich od najbliższego ośrodka gospodarczego. Zależność tę analizowano na przestrzeni 5 lat (od 2005 do 2009 r.). Do przedstawienia związku między badanymi gminami a odległością od

¹³ W. Bieńkowska, *The entrepreneurship development level in the rural Mazowieckie Voivodeship counties*, SERiA, vol. XIV, no. 6, Wydawnictwo Wieś Jutra, Warszawa-Poznań-Białystok 2012, s. 31-32.

ośrodków gospodarczych wykorzystano współczynnik korelacji liniowej Pearsona. Natomiast w wariancie drugim poddano badaniu tę samą zależność i dokonano takich samych obliczeń, z tym że jako odległość od ośrodka gospodarczego przyjęto odległość danej gminy od m. st. Warszawy. Szczegółowe dane przedstawiono w tab. 2.

Tabela 2. Odległość badanych gmin od głównego ośrodka gospodarczego i od Warszawy a poziom przedsiębiorczości

Lata	Współczynnik korelacji	
	główny ośrodek gospodarczy	Warszawa
2005	-0,221655452	-0,527527489
2006	-0,225224753	-0,524955571
2007	-0,234489115	-0,524487965
2008	-0,235741794	-0,529616572
2009	-0,27824989	-0,556408904

Źródło: badania własne na podstawie danych GUS.

Wyniki dokonanych obliczeń w pierwszym wariancie wskazują na niewielką współzależność tych dwóch zmiennych. Oznacza to, że odległość danej gminy od najbliższego ośrodka gospodarczego ma niewielki wpływ na poziom przedsiębiorczości. W wariancie drugim można zauważyć, że istnieje statystyczna zależność między poziomem przedsiębiorczości a odległością danej gminy od Warszawy. Z przedstawionych danych wynika, że wraz ze wzrostem odległości danej gminy od stolicy spada poziom przedsiębiorczości. Można wnioskować, że Warszawa silniej oddziałuje na poziom przedsiębiorczości we wszystkich badanych gminach niż pozostałe ośrodki gospodarcze. Współczynnik korelacji liniowej Pearsona wzrósł w badanym okresie z $-0,52$ w 2005 r. do $-0,55$ w 2009 r., co oznacza, że Warszawa w coraz większym stopniu wpływa na poziom przedsiębiorczości w badanych gminach.

W celu pokazania związku między odległością gmin od m. st. Warszawy a poziomem przedsiębiorczości w badanych gminach dokonano podziału gmin na cztery równoliczne grupy ze względu na ich odległość od stolicy, co przedstawiono w tab. 3.

Tabela 3. Podział gmin pod względem odległości od Warszawy

Grupa	Odległość od Warszawy w kilometrach	Liczba gmin w grupach
I	<10 km; 65 km)	57
II	<65 km; 91 km)	57
III	<91 km; 115)	57
IV	<115 km; 167>	58

Źródło: badania własne.

W tab. 4 oraz 5 przedstawiono udział gmin zakwalifikowanych do danej klasy ze względu na wartość wskaźnika przedsiębiorczości w grupach ich odległości od Warszawy w latach 2005 i 2009.

Tabela 4. Poziom przedsiębiorczości a odległość badanych gmin od Warszawy w 2005 r.

Odległość od Warszawy (w km)	Klasy gmin według wartości wskaźnika przedsiębiorczości (w %)				Liczba gmin w grupach
	klasa I	klasa II	klasa III	klasa IV	
Grupa I <10,2 km; 65 km)	86,96	26,23	15,44	0,00	57
Grupa II <65 km; 91 km)	8,70	22,95	28,68	22,22	57
Grupa III <91 km; 115,4)	4,35	27,87	26,47	33,33	57
Grupa IV <115,4 km; 167,4>	0,00	22,95	29,41	44,44	58
Liczba gmin w klasach	23	61	136	9	229

Źródło: badania własne.

Poziom przedsiębiorczości w badanych gminach był skorelowany z odległością od Warszawy. Gminy położone w pobliżu Warszawy charakteryzowały się najwyższym poziomem przedsiębiorczości. Ponad 87% gmin zakwalifikowanych do klasy I, czyli o wysokim poziomie przedsiębiorczości, było położonych w odległości do 65 km od stolicy. Natomiast w odległości powyżej 115 km od Warszawy nie znalazła się ani jedna gmina z klasy I. Tę zależność potwierdzają również dane dotyczące gmin zakwalifikowanych do klasy IV, czyli o bardzo niskim poziomie przedsiębiorczości.

Tabela 5. Poziom przedsiębiorczości a odległość badanych gmin od Warszawy w 2009 r.

Odległość od Warszawy (w km)	Klasy gmin według wartości wskaźnika przedsiębiorczości (w %)				Liczba gmin w grupach
	klasa I	klasa II	klasa III	klasa IV	
Grupa I <10,2 km; 65 km)	90,00	36,21	12,16	0,00	57
Grupa II <65 km; 91 km)	5,00	18,97	30,41	0,00	57
Grupa III <91 km; 115,4)	5,00	22,41	27,70	66,67	57
Grupa IV <115,4 km; 167,4>	0,00	22,41	29,73	33,33	58
Liczba gmin w klasach	20	58	148	3	229

Źródło: badania własne.

Z danych zawartych w tab. 5 wynika, iż w klasie I o wysokim poziomie przedsiębiorczości również znalazły się gminy z grupy I, a więc te położone w odległości do 65 km od Warszawy, i stanowiły one 90% gmin zakwalifikowanych do klasy I. Natomiast w grupie IV, której odległość od stolicy przekraczała 115 km, nie znalazła

się żadna gmina z klasy I. Zaledwie 10% gmin z klasy I położona była w odległości powyżej 65 km od Warszawy. Zaobserwowano również, że żadna gmina z klasy IV o bardzo niskim poziomie przedsiębiorczości nie znalazła się w grupie I oraz II, czyli w promieniu do 91 km od stolicy.

5. Podsumowanie

Podsumowując rozważania zawarte w niniejszym artykule, można stwierdzić, że zagadnienie przedsiębiorczości jest dość złożone, wieloaspektowe i łączy wiele elementów z różnych dyscyplin naukowych.

Rozwój działalności przedsiębiorczej na obszarach wiejskich nie przebiegał jednakowo na terenie całego kraju, co znalazło potwierdzenie w przeprowadzonych badaniach empirycznych. Rozwój ten zdeterminowany był wieloma czynnikami, jak np. położenie danej gminy, stan infrastruktury (technicznej i społecznej), ranga i charakter rolnictwa w rozwoju mikroregionu.

W przeprowadzonych badaniach zaobserwowano istotną statystycznie zależność między poziomem przedsiębiorczości a odległością danej gminy od Warszawy. Oznacza to, że gminy położone w bliższej odległości od stolicy charakteryzowały się wyższym poziomem przedsiębiorczości niż jednostki położone dalej od Warszawy. Dlatego też głównym zadaniem władz lokalnych powinna być stała obserwacja dokonujących się zmian, zarówno tych na terenie własnej gminy, jak również tych w jej otoczeniu zewnętrznym, w celu maksymalnego wykorzystania pojawiających się szans oraz minimalizowania zagrożeń.

Literatura

- Antoszkiewicz J.D., *Przedsiębiorczość w nowej roli*, [w:] *Przedsiębiorczość i rozwój małych i średnich przedsiębiorstw w XXI wieku*, red. B. Piasecki, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2002.
- Bieńkowska W., *Formy wsparcia przedsiębiorczości przez jednostki samorządu terytorialnego na przykładzie gmin wiejskich województwa mazowieckiego*, [w:] *Spoleczno-ekonomiczne determinanty rozwoju obszarów wiejskich*, red. K. Krzyżanowska, Wydawnictwo SGGW, Warszawa 2012.
- Bieńkowska W., *The entrepreneurship development level in the rural Mazowieckie Voivodeship counties*, SERiA, vol. XIV, no. 6, Wydawnictwo Wieś Jutra, Warszawa-Poznań-Białystok 2012.
- Drucker P.F., *Innowacje i przedsiębiorczość – praktyka i zasady*, PWE, Warszawa 1992.
- Dziechciarz J., *Ekonometria. Metody, przykłady, zadania*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu, Wrocław 2003.
- Nowak E., *Metody taksonomiczne w klasyfikacji obiektów społeczno-gospodarczych*, PWE, Warszawa 1990, s. 93.
- Narski Z., *Ekonomia. Nauka o gospodarowaniu*, Wydawnictwo Suspens, Toruń 2000.
- Parzonko A.J., *Współczesne znaczenie przedsiębiorczości zespołowej w rolnictwie*, [w:] *Spoleczno-ekonomiczne determinanty rozwoju obszarów wiejskich*, red. K. Krzyżanowska, Wydawnictwo SGGW, Warszawa 2012.
- Piecuch T., *Przedsiębiorczość: podstawy teoretyczne*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2010.

- Senczyszyn J., *Rola przedsiębiorczości w kreowaniu małych i średnich firm*, [w:] *Doradztwo i komunikowanie w działalności przedsiębiorczej*, red. Z.J. Przychodzeń, I. Sikorska-Wolak, Wydawnictwo SGGW, Warszawa 2002.
- Sikorska-Wolak I., Krzyżanowska K., *Przedsiębiorczość w ujęciu teoretycznym i w praktycznym*, [w:] *Przedsiębiorczość na obszarach wiejskich. Stan i perspektywy rozwoju*, red. K. Krzyżanowska, Wydawnictwo SGGW, Warszawa 2010.
- Słownik języka polskiego*, t. III, PWN, Warszawa 1988.
- Sobiecki R., *Przedsiębiorca – przedsiębiorstwo – przedsiębiorczość*, [w:] *Przedsiębiorczość. Jak założyć i prowadzić własną firmę?*, red. H. Godlewska-Majkowska, Wydawnictwo SGH, Warszawa 2009.
- Stawasz D., *Współczesne uwarunkowania rozwoju polskich regionów*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2000.
- Wojciechowski E., *Zarządzanie w samorządzie terytorialnym*, Difin, Warszawa 2003.

DISTANCE OF RURAL COMMUNITIES IN MAZOVIAN VOIVODESHIP FROM THE MAIN ECONOMIC CENTRES AND THEIR LEVEL OF ENTREPRENEURSHIP

Summary: The first part of the article shows the concept and nature of entrepreneurship in theory while the second presents the results of empirical research on the effects of individual municipalities distance from the major economic centers on the level of entrepreneurship in these municipalities. Empirical studies were carried out in all rural municipalities in Mazovian Voivodeship (229), and the main economic centers include the following cities: Warsaw, Radom Siedlce, Płock and Ostrołęka. It was found that municipalities located closer to the capital were characterized by higher levels of entrepreneurship than the units that were further away from Warsaw.

Keywords: entrepreneurship, community, economic center, Mazovian Voivodeship.